

Ανάλυση στα γεγονότα

Η εκπαίδευση μόνιμο θύμα της Οικονομίας*Για τις κυβερνήσεις της μεταπολίτευσης***Του ΒΙΚΤΩΡΑ ΝΕΤΑ**

Η μεγάλη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, που έγινε από την κυβέρνηση του Γεωργίου Παπανδρέου το 1963 και της οποίας κύριο χαρακτηριστικό ήταν η «δωρεάν παιδεία» και η αύξηση των κρατικών χρηματοδοτήσεων, τραυματίστηκε πολλές φορές από τις δήθεν μεταρρυθμίσεις, οι οποίες έγιναν τα επόμενα χρόνια από τις κυβερνήσεις της μεταπολίτευσης. Με αυτές τις δήθεν μεταρρυθμίσεις, οι οποίες δεν αντιμετώπιζαν την ουσία του προβλήματος, δηλαδή την αναβάθμιση της εκπαίδευσης με γενναία αύξηση των δαπανών του προϋπολογισμού, μονιμοποιήθηκε η κρίση και όλες οι βαθμίδες βρίσκονται σε διαρκή αναταραχή και κινητοποιήσεις.

Η κατάσταση στα σχολεία, τα γυμνάσια, τα λύκεια και τα πανεπιστήμια επιδεινώθηκε και η Ελλάδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ευημερίας, η Ελλάδα εισαγωγής μεταναστών, δεν μπόρεσε να λύσει το βασικό πρόβλημα της επαρκούς μόρφωσης των παιδιών της, δεν μπόρεσε να ανοίξει τις πόρτες της γνώσης σε όλους που επιθυμούν να τις αποκτήσουν και δεν έχουν τα μέσα. Όλα τα κόμματα έχουν διακηρύξει ότι η Παιδεία είναι θέμα πρώτης προτεραιότητας και έχουν δώσει υποσχέσεις, οι οποίες, όμως, παραμερίζονται, όταν έρχεται η ώρα ανάληψης της ευθύνης με την άνοδο στην εξουσία. Ήταν μια μεγάλη κατάκτηση η δωρεάν Παιδεία του 1963, που προέβλεπε κατάργηση όλων των εισφορών που πλήρωναν οι μαθητές, κατάργηση των διδάκτρων που πλήρωναν οι φοιτητές (ήταν δύο μέσοι μηνιαίοι μισθοί της εποχής) και τα εξέταστρα (50 δρχ. για κάθε μάθημα -δηλαδή πάνω από ένα μεροκάματο) που πλήρωναν στις εξετάσεις οι φοιτητές και αν τους «έκοβε» ο καθηγητής τα ξαναπλήρωναν στη επόμενη εξεταστική περίοδο.

Είχε κρίνει η τότε αξιωματική αντιπολίτευση -η ΕΡΕ, που είχε ιδρύσει ο Κων. Καραμανλής και κυβέρνησε από το τέλος του 1955 ως το 1963 τη χώρα- ως ανεπαρκή τα μέτρα του Γ. Παπανδρέου, χαρακτηρίζοντας, μάλιστα, «μύθο» τη δωρεάν Παιδεία. Μιλώντας στη Βουλή στις 5 Μαΐου 1965 ο Γεώργιος Ράλλης, τότε βουλευτής και μετέπειτα αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας είχε πει: «Εις την ουσίαν δεν υπάρχει δωρεάν Παιδεία, και αυτό το οποίον λέγεται περί δωρεάν Παιδείας είναι μύθος. Δωρεάν Παιδεία, ίδια εις την περίπτωση που ο μαθητής δεν κατοικεί εις τον τόπον της εκπαίδευσέως του, σημαίνει δωρεάν διδασκα, εξέταστρα, οίκησις και τροφή. Επαναλαμβάνω, λοιπόν, ότι δεν υπάρχει δωρεάν Παιδεία, αλλά μόνον κατάργησις των διδάκτρων και εξετάστρων. Εις τα πανεπιστήμια είναι περιπέτεια η δωρεάν παιδεία, εφόσον δεν περιλαμβάνει και τη συντήρησιν του επαρχιώτου φοιτητού».

Το 1976 ο Γεώργιος Ράλλης ως υπουργός Παιδείας επιχείρησε μια σημαντική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, που μπορεί να χαρακτηριστεί ως η πιο ουσιαστική της μεταπολιτευτικής περιόδου. Τον Δεκέμβριο του 1980, ωστόσο, ως πρωθυπουργός αντιμετώπισε μια σοβαρή κρίση στην Παιδεία με καταλήψεις στα πανεπιστήμια και απεργίες των εκπαιδευτικών. Και τότε ο Γ. Ράλλης, όπως και τώρα η κυβέρνηση, μιλούσε για υποκινούμενες κινητοποιήσεις. Σημείωνε στο ημερολόγιό του -αργότερα το εξέδωσε σε βιβλίο με τίτλο «Ωρες ευθύνης»- την Κυριακή 21 Δεκεμβρίου 1980: «Το Σάββατο στις 11 το πρωί άρχισε η συνεδρίαση της Βουλής προ της ημερησίας διατάξεως με θέμα την Ανώτατη Παιδεία. Από καιρό ζητούσα αφορμή να συζητηθεί η απαράδεκτη κατάσταση που είχε δημιουργηθεί στα πανεπιστήμια (...) το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ ακολουθούσαν, ιδιαίτερα τους τελευταίους μήνες, μια πολιτική που ενθάρρυνε τους φοιτητές να πολλαπλασιάζουν τις παράλογες απαιτήσεις τους, ενώ παράλληλα κατάγγελλαν ως υπεύθυνους για την αφόρητη κατάσταση που είχε δημιουργηθεί στα πανεπιστήμια την κυβέρνηση και "το καθηγητικό κατεστημένο"».

Σημείωνε ακόμη ο Γ. Ράλλης, ότι οι καθηγητές δεν τολμούσαν να πουν ξεκάθαρα ότι οι καταλήψεις «οφείλονταν αποκλειστικά στην κομματικοποίηση που είχε κατορθώσει να επιβάλει η ΕΦΕΕ. Απέδιδαν στην κυβέρνηση τη μεγάλη ευθύνη για ό,τι συμβαίνει, η οποία, όπως έλεγαν, δεν είχε διαθέσει τις αναγκαίες πιστώσεις για νέα κτίρια, για πλήρωση των κενών, για νέα εργαστήρια, νέα πανεπιστήμια κ.ο.κ.». Τα ίδια, λοιπόν, τότε και τώρα. Ιδίες ακριβώς οι εκτιμήσεις και οι σκέψεις για την αντιμετώπιση της κρίσης στην εκπαίδευση. Εκπληκτική είναι η σημείωση του Γεωργίου Ράλλη στο ημερολόγιό του για τη συνάντηση που αποδέχθηκε να έχει στο πρωθυπουργικό γραφείο με τους εκπροσώπους της ΟΛΜΕ και της ΔΟΕ. Γράφει: «Δεν περιμένω πολλά από την αυριανή συνάντησή μου με τους συνδικαλιστές εκπαιδευτικούς. Οι απαιτήσεις τους είναι αδύνατο να ικανοποιηθούν, γιατί συνεπάγονται μια ετήσια δαπάνη που υπερβαίνει τα πέντε δισεκατομμύρια δραχμές και αν τους δώσουμε ό,τι ζητούν, είναι βέβαιο ότι ανάλογα θα ζητήσουν και οι υπόλοιποι δημόσιοι υπάλληλοι. Ετσι, όμως, θα φτάσουμε σε οικονομικό αδιέξοδο. Γι' αυτό έχω πει στον Ταλιαδούρο να προετοιμαστεί το υπουργείο Παιδείας να καταθέσει στο Εφετείο αίτηση χαρακτηρισμού της απεργίας των δασκάλων και των καθηγητών ως παράνομης και καταχρηστικής».

Μετά από 26 χρόνια ο σημερινός πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής αντιμετώπισε με την ίδια λογική τους εκπαιδευτικούς. Όπως ο αείμνηστος Γεώργιος Ράλλης δεν τους έδωσε τίποτα, για να μην οδηγηθεί η Οικονομία σε αδιέξοδο, επειδή θα ζητούσαν αύξηση αποδοχών και οι υπόλοιποι δημόσιοι υπάλληλοι. Ετσι

παραμένουν οι εκπαιδευτικοί μονίμως προστάτες-θύματα της σταθερότητας της Οικονομίας και η εκπαίδευση σε διαρκή κρίση συνεχώς υποβαθμιζόμενη.

Με την υποβάθμιση και την τρομακτική ανεπάρκεια, με τη μείωση και όχι με την αύξηση των πόρων, προ πολλού έχει ακυρωθεί η δωρεάν Παιδεία με την άνθηση της παραπαιδείας. Απόδειξη της ανεπάρκειας της δημόσιας εκπαίδευσης είναι τα ιδιαίτερα μαθήματα και τα φροντιστήρια, στα οποία καταφεύγουν οι μαθητές όλης της χώρας, όσοι βέβαια έχουν να πληρώσουν. Δεν είναι διόλου τυχαίο ότι οι περισσότεροι από τους μαθητές, που πέφτουν κάτω από τη βάση του 10 στις πανελλαδικές εξετάσεις, προέρχονται από τις υποβαθμισμένες περιοχές και από οικογένειες με χαμηλό εισόδημα. Δεν είναι, λοιπόν, δωρεάν η πρόσβαση στη γνώση. Χρειάζονται χρήματα για ιδιαίτερα, για φροντιστήρια, για ξένες γλώσσες, για μουσική κ.λπ.

Μετά την κυβέρνηση Ράλλη, με τη νίκη του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές του 1981, συμμετείχαν στη διακυβέρνηση του τόπου και εκπρόσωποι της γενιάς του «1-1-4» και του «15% για την Παιδεία», όπως και της γενιάς του Πολυτεχνείου, η οποία πρόβαλε το σύνθημα-σημαία «Ψωμί, Παιδεία, Ελευθερία». Είχαν υποχρέωση όσοι εκπροσωπούσαν αυτές τις γενιές των αγώνων στις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ να δώσουν τη μάχη για την αναβάθμιση της εκπαίδευσης και για την αύξηση των δαπανών. Είχαν υποχρέωση να πρωτοστατήσουν για να γίνει μια τολμηρή μεταρρύθμιση, που θα έκανε πράξη τα οράματα. Δεν έκαναν τίποτε, ή ελάχιστα και ανεπαρκέστατα, γι' αυτό και έχουν μεγάλη ευθύνη.

Μόνη ελπίδα τώρα είναι η πρωτοβουλία της ΑΔΕΔΥ και της ΓΣΕΕ για την οργάνωση ενός ανοιχτού, ελεύθερου διαλόγου για την εκπαίδευση. Θα πέσει στο κενό η πρωτοβουλία ή θα την πλαισιώσουν και θα τη στηρίξουν οι κοινωνικές και οι πολιτικές δυνάμεις, που πιστεύουν ότι η Παιδεία είναι ζήτημα πρώτης προτεραιότητας, όχι, βέβαια, στα λόγια;